

JUDr. ROBERT PELIKÁN, Ph.D.
MINISTR SPRAVEDLNOSTI ČR

V Praze dne: 5. 5. 2017
Čj. MSP-605/2015-OD-SPZ/4
Počet listů: 2
Přílohy: 5

Nejvyšší soud ČR
Burešova 20
657 37 Brno

Obviněný zemř. J.B., nar. – stížnost pro porušení zákona

Příloha:

Ověřená kopie rozsudku Nižšího vojenského soudu Brno ze dne 28.9.1953 sp.zn. T 70/53 vč. zachovalých kopií archivního materiálu
Zpráva VÚA Olomouc ze dne 1.10.2015
Opis rejstříku trestů vyžádaný v České republice a Slovenské republice
Stejnopisy pořízené z předávacího seznamu poskytnuté Vojenským ústředním archivem Olomouc
Opis podnětu ke stížnosti pro porušení zákona JUDr. M.L.

Podle § 266 odst. 1 tr. řádu podávám ve prospěch obviněného zemř. J. B., nar. zemř. v roce 0, posledně bytem,

stížnost pro porušení zákona

proti pravomocnému rozsudku bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně PSP-47 ze dne 28.9.1953, sp.zn. T 70/53.

Rozsudkem bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně PSP-47 ze dne 28.9.1953, sp.zn. T 70/53, byl J.B. uznán vinným ze spáchání trestného činu vyhýbání se služební povinnosti podle § 270 odst. 1 písm. b) zákona č. 86/1950 Sb., trestního zákona, a byl mu uložen trest odnětí svobody v trvání 1 roku, jehož výkon byl podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 3 let. Soud rovněž rozhodl o povinnosti obviněného nahradit náklady trestního řízení, zálohované státem.

Předmětného trestného činu se obviněný dopustil tím, že dne 10.8.1953 po nástupu na vojenské cvičení odmítl převzít přidělenou zbraň a odvolával se na své náboženské přesvědčení.

Rozsudek nabyl právní moci dnem vyhlášení, tj. 28.9.1953.

Z odůvodnění tohoto rozsudku dále vyplynulo, že obviněný zneužil svobody přesvědčení k tomu, aby se vyhnul plnění své nejdůležitější občanské povinnosti – povinnosti vojenské, čímž narušil obranyschopnost země a dal najevo záporný poměr k tehdejšímu společenskému řádu. Při ukládání trestu přihlédl bývalý Nižší vojenský soud v Brně k tomu, že se obviněný doznal a že se rozhodl řádně vykonávat vojenské povinnosti, z čehož bylo zjevné, že nápravy je u něj možné dosáhnout mírnějším trestem.

Pro uvedený trestný čin vyhýbání se služební povinnosti podle § 270 odst. 1 písm. b) citovaného trestního zákona byl obviněný J.B. odsouzen i přesto, jak bylo uvedeno v napadeném rozsudku, že byl pro stejný trestný čin – odmítnutí výkonu základní vojenské služby v době od 1.10.1949 z náboženského přesvědčení již pravomocně odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v délce 7 měsíců vykonatelným rozsudkem Krajského vojenského soudu v K. ze dne 25.4.1950, sp.zn. Ktr 275/50 (viz rovněž opis z RT).

Následně bylo nižším vojenským prokurátorem dne 11.5.1955 vydáno usnesení pod sp.zn. Pt 112/53 (archivní materiál), kterým bylo rozhodnuto, že je J.B. účasten na rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 9.5.1955, kdy bylo třeba dle čl. I č. 4 tohoto rozhodnutí na něj tímto dnem pohlížet, jako by nebyl odsouzen.

Napadeným rozsudkem bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně PSP-47 ze dne 28.9.1953, sp.zn. T 70/53, a v řízení tomuto napadenému rozhodnutí předcházejícím, byl porušen zákon v neprospěch obviněného J.B. v ust. § 1 odst. 1, § 2 odst. 3 a § 89 odst. 1 písm.g) zákona č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve vztahu k ust. § 270 odst. 1 písm. b) tr. zákona č. 86/1950 Sb.

Podle ust. § 15 odst. 1 Ústavy Československé republiky z roku 1948 se svoboda svědomí zaručuje.

Podle § 1 odst. 1 zákona č. 87/1950 Sb., trestního řádu, bylo účelem trestního řádu upravit řízení v oboru trestního soudnictví tak, aby trestné činy byly náležitě zjištěny a jejich pachatelé podle zákona potrestáni.

Podle § 2 odst. 3 téhož zákona bylo úkolem soudu v trestním řízení zejména spravedlivě rozhodovat o trestných činech.

Podle § 89 odst. 1 písm. g) tr. řádu z roku 1950 prokurátor zastavil trestní stíhání, jestliže dřívější trestní stíhání obviněného pro týž skutek skončilo pravomocným rozsudkem nebo bylo soudem zastaveno a nebyla povolena obnova.

Podle § 270 odst. 1 písm. b) tr. zákona z roku 1950 se trestného činu vyhýbání se služební povinnosti dopustil ten, kdo se úmyslně vyhýbal plnění služební povinnosti nebo služebního úkonu mimo jiné i tím, že se odvolával na náboženské nebo jiné přesvědčení.

Podle § 146 písm. c) vojenského tr. zákona o zločinech a přečinech č. 19/1855 ř.z., ve znění pozdějších právních předpisů, se trestného činu porušení subordinace dopustil ten, kdo nesplnil rozkaz nebo nařízení představeného.

Podle § 149 téhož zákona se trestného činu odepření nebo úmyslného opomenutí provedení služebního rozkazu dopustil ten, kdo odepřel provedení služebního rozkazu nebo ke službě se vztahujícího nařízení představeného, nikoliv sice násilně, avšak neurvalým nebo urážlivým způsobem, nebo neprovede-li se úmyslně důležitý služební rozkaz.

Těmito výše uvedenými ustanoveními se bývalý Nižší vojenský soud v Brně PSP-47 dostatečně neřídil.

Podle § 1 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, je účelem zákona zrušit soudní rozhodnutí za činy, které v rozporu s principy demokratické společnosti respektující občanská politická práva a svobody zaručené ústavou a vyjádřené v mezinárodních dokumentech a mezinárodních právních normách zákon označoval za trestné, umožnit rychlé přezkoumání případů osob takto protiprávně odsouzených v důsledku porušování zákonnosti na úseku trestního řízení, odstranit nepřiměřené tvrdosti v používání represe, zabezpečit neprávem odsouzeným osobám společenskou rehabilitaci a přiměřené hmotné odškodnění a umožnit ze zjištěných nezákonností vyvodit důsledky proti osobám, které platné zákony vědomě nebo hrubě porušovaly.

Podle § 1 odst. 2 výše uvedeného zákona o soudní rehabilitaci činy, které směřovaly k uplatnění práv a svobod občanů zaručených ústavou a vyhlášených ve Všeobecné deklaraci lidských práv a v navazujících mezinárodních paktech o občanských a politických právech byly československými trestními zákony prohlášeny za trestné v rozporu s mezinárodním právem a mezinárodnímu právu odporovalo také jejich trestní stíhání a trestání.

V dané věci bylo při přezkumném řízení vycházeno z účelu zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, jehož vydáním sledoval zákonodárce především odstranění největších křivd, které se v 50. letech 20. století staly v justičním rozhodování tak, jako tomu bylo právě v posuzovaném případě, kdy obv. J.B. byl v podstatě odsouzen pro své náboženské přesvědčení. Navíc v době rozhodování bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně nebylo zohledněno, že jmenovaný uplatnil právo na svobodu svědomí zaručené tehdejší Ústavou z 9. května 1948 (ústavní zákon č. 150/1948 Sb.). Právo na svobodu svědomí přitom nelze zaměňovat se svobodou víry ani se svobodou náboženskou, zejména když motiv jednání pod imperativem svědomí je v případě odmítání vojenské služby nutno považovat za určující.

V případě obviněného se jednalo o čin směřující k uplatnění základního práva občana, zaručeného mu ustanovením § 15 odst. 1 Ústavy Československé republiky z roku 1948, podle něhož má každý právo volby jakékoliv náboženské víry. Na druhé straně Ústava z roku 1948 stanovila v § 34 odst. 1, 2 základní povinnosti občana ke státu, mezi nimiž byla i povinnost konat vojenskou službu. Obviněný tedy neměl možnost dostat svým povinností, jež mu byly uloženy zákonem, aniž by se dostal do rozporu s vlastním svědomím.

Navíc v době, kdy se obviněný měl dopustit protiprávního jednání, tehdejší právní řád neumožňoval alternativu k výkonu základní vojenské služby pro případy, kdyby její výkon vedl k popření náboženského přesvědčení jednotlivce.

Současně je třeba konstatovat, že návrh na rehabilitační řízení nebyl obviněným podán, přestože jmenovaný byl před svým odsouzením rozsudkem býv. Nižšího vojenského soudu v Brně PSP-47 ze dne 28.9.1953, sp.zn. T 70/53, pravomocně odsouzen pro obdobné vojenské trestné činy rozsudkem Krajského vojenského soudu Košice ze dne 25.4.1950, sp.zn. Ktr 275/50, k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 7 měsíců, který vykonal. Jednalo se o odsouzení pro spáchání trestných činů porušení subordinační podle § 146 písm. c) vojenského trestního zákona o zločinech a přečinech č. 19/1855 ř.z. a odepření nebo úmyslné opomenutí služebního rozkazu podle § 149 citovaného zákona. Za uvedené situace s ohledem na vyslovený názor Ústavního soudu např. v nálezu Ústavního soudu ze dne 14.12.2006 sp.zn. III. ÚS 25/06 a v nálezu Ústavního soudu ze dne 1.12.2005 sp.zn. II. ÚS 290/05 na otázku totožnosti skutku v obdobných případech je třeba pohlížet na jednání obviněného zemř. J.B. ze dne 10.8.1953, ve vztahu k výkonu vojenské služby, jako na jeden skutek, pro který již byl odsouzen citovaným pravomocným rozsudkem býv. Krajského vojenského soudu Košice ze dne 25.4.1950 sp.zn. Ktr 275/50, kdy další odsouzení je proto nutno považovat za porušení zásady „ne bis in idem“, kterou lze dovodit také z ust. § 2 odst. 3 a § 89 odst. 1 písm. g) tehdy účinného trestního řádu.

Vzhledem k výše uvedenému je zjevné, že v dané věci došlo k porušení zákona, a je tedy dostatečně odůvodněn závěr, že je třeba pravomocný odsuzující rozsudek bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně PSP-47 ze dne 28.9.1953, sp.zn. T 70/53, zrušit a napravit tak nezákonný stav.

Navrhuji proto, aby Nejvyšší soud ČR:

- 1) Podle § 268 odst. 2 tr. řádu vyslovil, že pravomocným rozsudkem bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně PSP-47 ze dne 28.9.1953, sp.zn. T 70/53, a v řízení tomuto rozhodnutí předcházejícím byl v neprospěch obviněného J.B. porušen zákon zejména v ust. § 2 odst. 3 a § 89 odst. 1 písm. g) zákona č. 87/1950 Sb. ve vztahu k ust. § 270 odst. 1 písm. b) tr. zákona č. 86/1950 Sb.,
- 2) podle § 269 odst. 2 tr. řádu rozsudek bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně PSP-47 ze dne 28.9.1953, sp.zn. T 70/53, zrušil a dále zrušil i všechna rozhodnutí na tento rozsudek obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu,
- 3) a dále postupoval podle § 271 odst. 1 tr. řádu a podle § 231 odst. 1, za použití § 11 odst. 1 písm. f) tr. řádu, zastavil trestní stíhání obviněného zemř. J.B. pro skutek spočívající v tom, že dne 10.8.1953 po nástupu na vojenské cvičení odmítl převzít přidělenou zbraň a odvolával se na své náboženské přesvědčení, neboť trestní stíhání není přípustné.

JUDr. Robert Pelikán, Ph.D.
ministr spravedlnosti ČR

Nejvyšší soud rozhodl pod sp. zn.: [6 Tz 18/2017](#)